

Müəlliflər haqqında məlumat: Abbasov Ə. Ə, Aztelekom İB İKT üzrə baş mütəxəssis – İKT şöbəsinin rəisi, fizika-riyaziyyat elmləri namizədi; İsmayılov İ.S. , Aztelekom İB mühəndis-programçı, magistr

About authors: Abbasov A. A, Aztelecom PU ICT Specialist –head of ICT department, candidate of physical and mathematical sciences; İsmayılov İ.S., Aztelecom PU engineer-programmer, MA

İNFORMASIYA İQTİSADİYYATI ŞƏRAİTİNDƏ İNNOVASIYA PROSESLƏRİ VƏ İNNOVATİV FƏALİYYƏT ÜZRƏ MONİTORİNG SİSTEMİNİN GÖSTƏRİCİLƏR BAZASININ İŞLƏNİLMƏSİ

Ə.Q.Əliyev, R.O.Şahverdiyeva

AMEA İnformasiya Texnologiyaları İnstitutu, Azərbaycan

Xülasə. Məqalədə ölkə iqtisadiyyatının innovativ əsaslarla inkişaf etdirilməsi zərurəti göstərilmişdir. Yeni yaranmış iqtisadi mühitdə İKT-yə əsaslanan informasiya iqtisadiyyatının xüsusiyyətləri izah olunmuşdur. İnnovasiya prosesləri və fəaliyyəti üzrə mövcud iqtisadi vəziyyətin monitoring sistemini yaradılması üçün müxtəlif göstəricilər bazasının məzmunu müəyyənləşdirilmiş və tərkibi təklif olunmuşdur.

Açar sözlər: innovasiya prosesləri, innovasiya fəaliyyəti, monitoring sistemi, göstəricilər bazası, innovasiya xərcləri, innovasiya nəticəliliyi.

Summary. The article shows the necessity of the development of innovative economy. Economic environment of the newly established ICT-based information describing the characteristics of the economy. Innovation processes and performance monitoring system for the establishment of the current economic situation on the basis of various indicators identified in the content and composition have been proposed.

Giriş. Müasir dövrün iqtisadiyyatı biliklər, texnologiyalar və innovasiyalar əsasında formalaşır və inkişaf edir. Bu istiqamətdə əksər ölkələr özlərinin milli iqtisadiyyatlarının inkişaf strategiyalarını işləyib həyata keçirirlər. Qabaqcıl ölkə

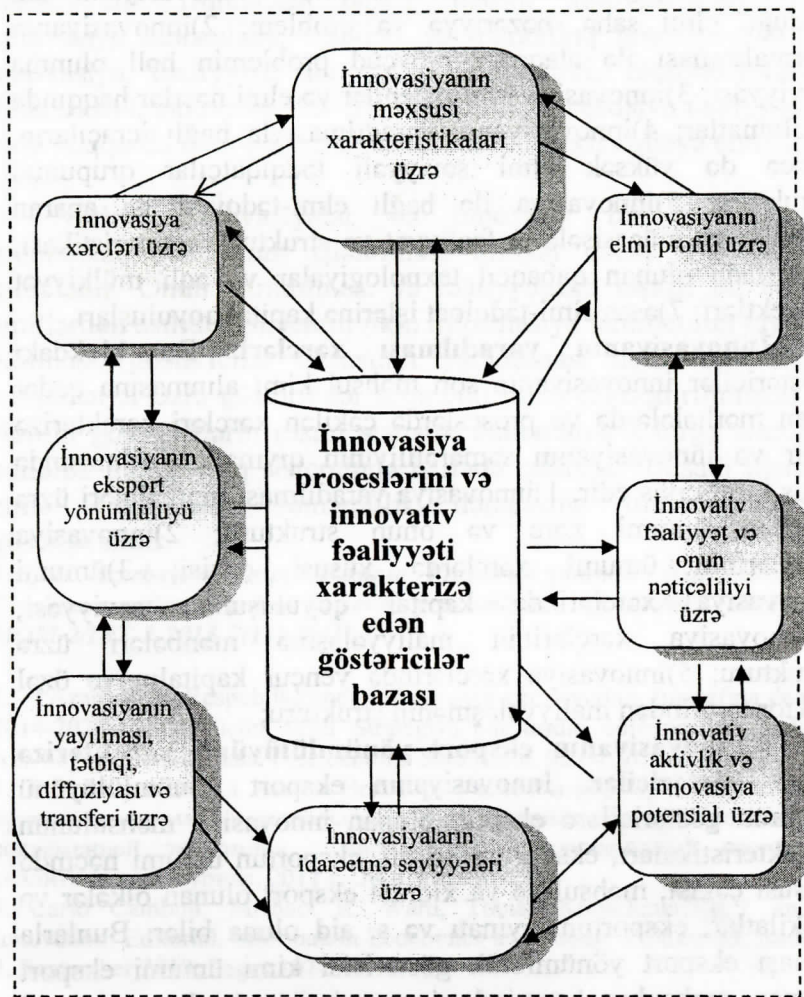
və dövlətlərin əsas inkişaf tendensiyalarına müvafiq olaraq Azərbaycanda da iqtisadiyyatın informasiyaya, biliyə, İKT-yə, texnologiyaya, innovasiyaya əsaslanaraq inkişaf etdirilməsi kursu qəbul olunmuşdur. Həmin kursun həyata keçirilməsi üçün elmi əsaslara malik idarəetmə qərarlarının qəbulu üçün dəstəkləyici informasiya sistemlərinin işlənilməsi zəruri məsələlərdəndir.

Problemin aktuallığı və qoyuluşu. Azərbaycanın 2020-ci ilə qədər olan inkişaf konsepsiyasında, eləcə də İnformasiya Cəmiyyətinin inkişafına dair Milli Strategiyada [1] elm-təhsil-istehsalat sahələri arasında qarşılıqlı əlaqələrinin gücləndirilməsi istiqamətində yeni idarəetmə mexanizmlərin işlənilməsi, innovasiya mərkəzlərinin, texnoloji komplekslərin, texnoparkların, biznes-inkubatorların yaradılması və fəaliyyətinin təşkili məsələləri qoyulmuşdur. İnformasiya və biliklər iqtisadiyyatının qurulması prosesinin intensivləşdirməsi zərurəti qeyd olunmuşdur. Belə bir şəraitdə elmi-texniki infrastrukturun modernləşdirilməsi innovasiya siyasətinin səmərəsinin artırılması, innovasiya fəaliyyəti infrastrukturunun inkişaf etdirilməsi üçün müvafiq informasiya təminatı və monitoring sistemlərinin yaradılması aktual əhəmiyyətə malikdir.

2. Monitoring sistemi tərkibinə daxil olan göstərici blokları. Aparılan araşdırmalar və təhlillər göstərir ki, innovasiyanın yaradılması, təşkili və idarə edilməsi prosesləri ilə əlaqədar monitoring sisteminin tərkibinə daxil olan göstəricilər bir-neçə istiqamətdə qruplaşdırılmalı və onlar əsasında kompleks inteqrativ indikatorlar işlənilməlidir. Təklif olunan monitoring sisteminin göstərici blokları 1-ci şəkildəki kimi verilə bilər.

3. İnnovasiyanı xarakterizə edən göstəricilər. Bu qrupa innovasiyanın özünü bir tədqiqat obyektinə saymaqla onun məxsusi göstəricilərini, onu xarakterizə edə bilən göstəriciləri daxil etmək lazımdır [2]. Belə göstəricilərə: 1) innovasiyanın növü, təyinatı və onun aid olduğu sahə, 2) innovasiyanın zəruriliyi və aktuallığı, 3) innovasiyanın elmi-texnoloji yeniliyi, 4) innovasi-

yanın patentləşdirilməsi məlumatları, 5) innovasiyanın xarici və yerli analoqları ilə müqayisəli xarakteristikası, 6) innovasiyanın yaranması və tətbiqi ilə bağlı tarixi məlumatlar və s. aid edilə bilər.

Şəkil 1. İnnovasiya proseslərini və innovativ fəaliyyəti xarakterizə edən monitoring sisteminin göstəricilər bazası

4.İnnovasiyanın elmi profili göstəriciləri. Bu blok göstəricilər innovasiyanın bütün yaranma və işlənilmə mərhələlərində prosesin elmilik dərəcəsini və elmi yeniliyini xarakterizə etməyə imkan verir [3].

Buraya aşağıdakıları aid etmək olar: 1)innovasiyanın aid olduğu elmi sahə, nəzəriyyə və problem; 2)innovasiyanın formalaşması ilə əlaqədar mövcud problemin həll olunma səviyyəsi; 3)innovasiya üzrə patentlər və elmi nəşrlər haqqında məlumatlar; 4)innovasiyanın yaradılmasıyla bağlı icraçıların, eləcə də yüksək elmi səviyyəli tədqiqatçılar qrupunun strukturu; 5)innovasiya ilə bağlı elmi-tədqiqat işi aparan təşkilat və müəssisələrin fəaliyyət və struktur xarakteristikası; 6)istifadə olunan qabaqcıl texnologiyalar və əqli mülkiyyət obyektləri; 7)əsas elmi-tədqiqat işlərinə kapital qoyuluşları.

5.İnnovasiyanın yaradılması xərcləri. Bu blokda göstəricilər innovasiyanın son məhsul kimi alınmasına qədər olan mərhələlərdə və proseslərdə çəkilən xərcləri xarakterizə edir və innovasiyanın səmərəliliyinin qiymətləndirilməsində əsas kimi çıxış edir. 1)innovasiya yaradılması mərhələləri üzrə çəkilən ümumi xərc və onun strukturu; 2)innovasiya xərclərinin ümumi xərclərdə xüsusi çəkisi; 3)ümumi innovasiya xərclərində kapital qoyuluşunun səviyyəsi; 4)innovasiya xərclərinin maliyyələşmə mənbələri üzrə strukturu; 5)innovasiya xərclərində vençur kapitalın və özəl sektor tərəfindən maliyyələşmənin strukturu;

6.İnnovasiyanın eksport yönümlülüyunü xarakterizə edən göstəricilər. İnnovasiyanın eksport yönümlülüyunü bildirən göstəricilərə eksport olunan innovasiya məhsulunun xarakteristikaları, eksportun həcmi, eksportun ümumi həcmdə xüsusi çəkisi, məhsul və ya xidmət eksport olunan ölkələr və təşkilatlar, eksportun təyinatı və s. aid oluna bilər. Bunlarla yanaşı eksport yönümlülük göstəricisi kimi ümumi eksport olunan məhsulun həcmində innovasiya məhsulunun xüsusi çəkisi kimi nisbi göstəricidən istifadə olunur.

7.İnnovasiya və innovasiya prosesləri üzrə texnoloji mübadilə göstəriciləri. İnnovasiya və innovasiya prosesləri üzrə texnoloji mübadilə göstəriciləri müəyyən formalar üzrə alınmış və ya verilmiş texnologiyalarla bağlı bəzi göstəriciləri nəzərə alır. Bunlardan başqa məhsul innovasiyaları və innovasiya məhsulları, təşkilati və marketinq innovasiyaları, innovasiya fəaliyyəti, innovasiya prosesləri, innovasiyanın dinamikliyi, innovativ aktivlik, nəticəlilik, investisiya fəaliyyəti və s. haqqında olan göstəriciləri də bazaya daxil etməyə ehtiyac vardır.

Nəticə. İnnovasiyalar və innovativ fəaliyyət üzrə monitorinq sisteminin işlənilməsi kifayət qədər mürəkkəb məsələdir. Onun yaradılması və fəaliyyətinin təşkili bir çox amillərdən asılıdır. Sistemin ilkin informasiya təminatının təyin edilməsi, göstəricilər bazasının yaradılması üçün blok və istiqamətlər üzrə göstəricilər seqmenti müəyyənləşdirilimişdir. Həmin göstəricilərin rəsmi statistik məlumatlarla birləşdirilərək monitorinq sistemində istifadə edilməsi iqtisadi idarə etmə qərarlarının səmərəlilik dərəcəsinə müsbət təsir göstərəcəkdir.

Məqalə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Elmin İnkişafı Fondunun maliyyə yardımı ilə yerinə yetirilmişdir - Qrant №EIF-RITN-MQM-2/IKT-2-2013-7(13)-29/21/1

1. "Azərbaycan Respublikasında informasiya cəmiyyətinin inkişafına dair 2014-2020-ci illər üçün Milli Strategiya"nın təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı. 02.04.2014-cü il.
2. Р.М.Алгулиев, А.Г.Алиев. Некоторые аспекты формирования ИКТ-ориентированных национальных инновационных систем. Проблемы современной экономики. Евразийский международный научно-аналитический журнал. 2011 г. № 4. Стр. 21-24.
3. Carlo Cambini, Michael R. Ward, Tobias Kretschmer. ICT and Innovation: Editorial. Information Economics and Policy, Volume 25, Issue 3, September 2013, Pages 107-108.

Elmi marağ dairəsi- Əliyev Ələvsət Qaraca AMEA İnformasiya Texnologiyaları İnstitutu, şöbə müdiri, i.e.n., dosent, İnformasiya və kompüter şəbəkələri, innovasiya texnoparkları, informasiya iqtisadiyyatı, iqtisadi-riyazi modelləşmə

Şahverdiyeva Roza Orduxan - AMEA İnformasiya Texnologiyaları İnstitutu, b.elmi işçi- innovativ struktur, innovasiya texnoparkları, İT-park, milli innovasiya sistemi

ОБ ОДНОМ ВОПРОСЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ ОБЛАЧНЫХ ВЫЧИСЛЕНИЙ

Ф.А. Губадова, И.Р. Рагимова

Азербайджанский Технический Университет

В настоящее время актуальны вопросы создания систем управления информационной безопасности для облачных приложений и сервисов, так как при миграции организационных данных, приложений и других ресурсов на инфраструктуру, основанную на среде облачных вычислений возникают угрозы атак со стороны легальных пользователей.

В статье рассматриваются публичные облака, которые подвержены атакам со стороны легальных пользователей IaaS. Используя виртуальные машины пользователи могут влиять на работу средств виртуализации и осуществлять атаки на облако. Некоторые облака требуют сетевой доступ пользователей к гипервизорам.

Гипервизоры обладают исключительными привилегиями во внутренней инфраструктуре облаков, что открывает